

AARNOUD DIRKSZ

Een standvastig martelaar in Vlaanderen

"Zijt getrouw tot de dood en Ik zal u geven de kroon des levens"

De hand des Heeren in de levens van 5 kinderen van God

**Te Leiden bij J. J. Groen & Zoon
1935**

**STICHTING GIHONBRON
MIDDELBURG
2016**

Het was een koude avond in het begin van Maart 1557. De waard van de herberg "Het Hert" te Monnikereë, nabij Brugge in Vlaanderen, was bezig, om zijn deur te sluiten daar hij toch geen gasten meer wachtende was, toen een eenvoudig man met een groot pak onder de arm hem naderde en logies vroeg.

"Met alle genoegen," antwoordde de dikke praatzieke waard. "U schijnt een verren weg te hebben afgelegd en vermoeid te zijn. Kom spoedig binnen! Ik zal wat hout op de haard gooien en u een kroes bier of wijn brengen; u zult wel dorstig en koud zijn."

"Nee," zei de reiziger, "vermoeid ben ik wel, maar dorst heb ik niet; laat gerust uw vuur uitgaan en wijs mij mijn slaappleats."

"U zult toch wel iets gebruiken en niet zonder gegeten te hebben, naar bed gaan? Mijn vader zei altijd, dat het"

"Wat uw vader gezegd heeft, raakt mij niet!" zei nu de reiziger gemelijk. "Ik verlang naar rust; wijs mij dus mijn slaapstede en val mij niet langer lastig met uw gesnap."

"Dat is een zonderling man", bromde de waard, terwijl hij een lamp ontstak. "Het is toch niet prettig, om zo laat te reizen," zei hij daarna weder tot de onbekende.

"U wilde zeker verder gaan, nietwaar, maar zijt wellicht verdwaald?"

"Neen, verdwaald niet; daartoe ben ik te goed met de wegen in Vlaanderen bekend, en ik had zeker deze avond Brugge bereikt, indien ik niet tot tweemaal toe was opgehouden."

"Tot twee malen? Hè! dat is vervelend. Ik zie, dat u koud zijt. Toe, zet u enige ogenblikken bij het vuur; dan kunnen wij nog eens praten; en daar u wellicht lang afwezig zijt geweest, zal ik u het nieuws uit de omtrek verhalen."

"Ik ben niet verlangend naar uw nieuws. Het zal waarlijk zo belangrijk niet zijn. Wellicht zoudt u mij vertellen, dat het klooster vergroot wordt, dat een priester of monnik een relikwie heeft, die van koorts of hoofdpijn geneest. Met al die dingen heb ik niets te maken. Nogmaals vraag ik u: wijs mij mijn bed, en ik ga slapen."

"Zonder eerst te eten?"

"Ja"

"Welnu, als u volstrekt wilt, dan zal ik u voorgaan; zal ik uw pak dragen?"

"Neen, dat zal ik zelf doen."

„Het schijnt nogal zwaar te zijn?"

"Ja, dat is bet; er zitten ook vele kostbare zaken in." "Zeker goud of zilver?"

"Neen, maar toch dingen die meer waard zijn dan goud en robijnen." De waard haalde de schouders op en wees de reiziger zijn leger.

"Het is een raar man!" zei de waard toen hij weêr beneden kwam.

„Aan hem is niet veel te verdienen. Zijn pak draagt hij zelf naar boven, omdat hij waarschijnlijk mij niet vertrouwt. Hij is koud en wil zich niet verwarmen. Eten of drinken begeert hij óók niet en gaat zo slapen. Mijn vader zei altijd, dat hij, die zonder eten naar bed gaat, een onrustige nacht heeft. Maar ik heb de vreemdeling gewaarschuwd. Hij moet het nu zelf maar weten."

Nauwelijks was er een kwartier verlopen, nadat de reiziger zich ter rust had gelegd, toen er zeer luid op de deur der herberg werd geklopt. "Wie is daar?" riep de waard.

"Doe maar open!" was het antwoord, "drie reizigers vragen deze nacht logies."

De waard schoof nu de grendels terug en opende de deur, en drie mannen, van wie èen het gewaad der Dominikaners droeg, traden binnen.

"Breng ons spoedig wat wijn en brood, en als u ons bovendien wat vlees of gevogelte kunt bezorgen, dan zullen wij u dankbaar zijn, want wij hebben honger en dorst!" zei de monnik.

"Aan brood en wijn kan ik u helpen!" antwoordde de waard, terwijl hij een arm vol droge takken op het vuur wierp naar vlees of gevogelte heb ik waarlijk niet. U begrijpt: in een dorpsherberg komen zelden voorname gasten, die zich een bout laten gereedmaken."

"Dat geloof ik gaarne. Uw bedden zullen meestal ledig zijn, want alleen in geval van nood maakt men van uw woning gebruik. Maak maar voort, want wij zijn dorstig en hongerig."

Na weinige minuten had de waard het bestelde op de wit geschuurde tafel bij het vuur gezet. Het drietal had spoedig de spijs verslonden, en de beker werd, tot grote blijdschap van de waard, gedurig gevuld en geledigd.

"Mijne Heerera! u doet beter dan de man, die vóór u kwam; hij is zonder iets te gebruiken, gaan slapen!" zei de waard na enige minuten. "Welken man bedoelt u?" vroeg de monnik

"Wel, de man, die een kwartier voor u kwam. Het schijnt een reiziger te zijn. Ik sloot juist mijn deur, toen hij mij om nachtverblijf verzocht. het is een zonderling wezen. Hij was koud en wilde zich niet warmen Hij had honger en dorst, maar wilde niets gebruiken. Hij was vermoeid, en toch droeg hij zelf een groot pak, dat, zoals hij zei, een grote waarde bevat, naar boven. Ik geloof niet, dat de man een goed geweten heeft."

„Zou hij het zijn, die wij zoeken?" zei de monnik tot zijn met gezellen.

"Het is zeer wel mogelijk; het heeft ten minste alle schijn!" antwoordden de anderen.

„Dat zou gelukkig zijn!" hernam de monnik weer, "dan kwamen wij toch niet onverrichterzake terug. In elk geval, wij zullen hem in het oog houden en morgen hem naar Brugge brengen."

„Wilt u de reiziger gevangennemen?" vroeg de waard bevend.

"Ja, zeker!" was het antwoord, "en is het de persoon, die wij bedoelen, dan zal hij zijn straf niet ontgaan."

"Wien zoekt u dan?" vroeg de waard weder, "is er een misdaad gepleegd?"

"Weet u dan niet," antwoordde de monnik, de waard strak aanzien, "dat een onverlaat te Brugge een aantal gouden sieraden uit de kerk heeft gestolen? Dit is de derde maal, dat dieven de altaren van hun goud beroven. Wee de dief, zo wij hem vinden!"

"Het is zeker een vermaledijde ketter, die zo iets doet!" zei de waard weder. „Een vroom Katholiek is tot die dingen niet in staat; hij heeft te veel eerbied voor de heiligen."

"Ik denk er anders over!" zei een der mannen. "Ik ken Katholieken, die volstrekt geen bezwaar in het beroven der altaren zien, als het hun maar geld opbrengt; zelfs zou ik geestelijke hoeren kunnen aanwijzen, wiens, God het geld is!" Bij deze laatste woorden wierp hij een zijdelingse blik op de monnik.

"Komt, laat ons dit gesprek maar staken!" zei nu de Dominikaan, "en onze maatregelen nemen voor morgen! In het binden en vervoeren kan en mag ik u niet helpen. Ik ben ook alleen maar door de geestelijken van Brugge bij u gevoegd, om u met goeden raad te dienen; en als ik denk aan de beschrijving, die de waard ons van de bewuste reiziger gegeven heeft en aan het zware pak, dan kan het niet anders, of hij is de dief, die wij zoeken."

"Eerwaarde vader!" zei nu een der mannen, "wees niet bevreesd, dat wij u bij de arrestatie nodig hebben. Hij is alleen; wij zijn met ons beiden en bovendien gewapend."

"Maar indien hij eens onschuldig was?" waagde nu de angstige waard te vragen.
 "Welnu, zodra wij daarvan overtuigd zijn, laten wij hem onmiddellijk vertrekken!" antwoordde de monnik. "Hij heeft dan enige uren oponthoud gehad; dat is alles. Maar wij zullen zo mogelijk vooruit de zaak onderzoeken."

Zo behoedzaam mogelijk klauterde de monnik de trap op, die naar des reizigers kamer leidde, en liep naar zijn leger. De onbekende sliep, en vast ook. Zijn pak stond aan het voeteinde van het eikenhouten ledikant op de grond. De monnik wierp daarop een begerige blik, tilde het op en wilde het mede naar beneden nemen. Maar hij bedacht zich. "Ik zal het stillekens laten staan!" zei hij in zichzelf. "De zwaarte bewijst, dat daarin het gestolene gepakt is, en ik mag geen pak opeen of zegels verbreken zonder verlof van de rechtbank. Ik heb evenwel bewijs genoeg, dat hij de dief is. Waarschijnlijk is hij op weg, om de sieraden te verkopen. Maar dat zal hem tegenvallen!"

Met een glans van vreugde op het gelaat ging de monnik naar zijn makkers en zei, dat de reiziger, en niemand anders, de man was, die zijn handen naar het heilige had uitgestoken. Voor hem moest men dus op zijn hoede zijn.

Nauwelijks was de volgende morgen aangebroken, of de niets kwaads vermoedende reiziger, die men van de diefstal verdacht, werd gevangen genomen.

"Ik ben mijzelf niet bewust iets te hebben misdaan. Waarom neemt u mij gevangen?" zei de verschrikte reiziger, terwijl de beide mannen, die niets anders waren dan handlangers der inquisitie van Brugge, zijn handen op de rug bonden en hem geen tijd lieten, om zich behoorlijk te kleden.

"Zijt ge u niets kwaads bewust? Dan weten wij beter! U zijt een kerkdief; u hebt het goud van het altaar te Brugge geroofd; ontkennen zal u weinig baten."

"Ik?" vroeg de reiziger, die nauwelijks zijn oren geloven kon, "ik een kerkdief? Mijnheer het is een misverstand dat zich wel spoedig zal ophelderen: Mijn naam is Arnoud Dirksz. Ik ben in Vlaanderen geboren en landbouwer van beroep. Ruim een jaar ben ik elders geweest en zou bepaald deze avond in Brugge gekomen zijn, indien ik onderweg niet tweemaal vrienden had ontmoet, die mij geruimen tijd staande hielden."

"Wij twijfelen toch aan de waarheid uwer bewering!" zei nu de monnik. "Maar de rechter te Brugge zal wel uitspraak doen. In elk geval, u zijt onze gevangene."

Als een gemeen misdadiger werd Arnoud, tussen de twee gerechtsdienaars in, naar Brugge gevoerd en in de kerker geworpen, totdat het gerecht zijn zaak zou hebben onderzocht. Dit, geschiedde reeds de volgende dag.

Toen de vierschaar gezeten was, werd het bewuste pak op de groene tafel gelegd en geopend. Maar geen gouden of zilveren kleinodiën kwamen er te voorschijn. Het pak bevatte de reiziger had het juist gezegd edeler goud, namelijk gedeelten van Gods Woord, geschriften der Hervormden en brieven aan de gelovige Vlamingen.

„U zijt groter booswicht dan de kerkdief!" zei de rechter, "u zijt een ketter, een vijand van ons geloof en van onze godsdienst. Waarlijk, aan u hebben wij geen kwade vangst gedaan."

Toen nam Arnoud het woord en zei: "Mijne heren, ik behoor tot het volk, dat overal tegengesproken wordt en dat u met de naam van kettters brandmerkt. Ik verwachtte wel, toen ik gevangen genomen werd, dat men mij niet gemakkelijk zou loslaten, want de boeken, die ik bij mij had, en de brieven, moesten u overtuigen, dat ik een vriend van Luther ben en zijn leer verdedig. Deze nacht heb ik biddend doorgebracht, en ik

weet het zeker: mijn God zal mij niet verlaten; Hij zal mij kracht en wijsheid geven, opdat ik op al uw vragen antwoorden kan en zijn Naam niet zal verloochenen. Ik ben landbouwer van beroep en heb van mijn geboorte af in Vlaanderen gewoond.

Het is nu ruim twee jaren geleden dat de Heere mij wees op de verkeerdheden der Katholieke Kerk, wier ijverig vereerder ik was, en mij bekeerde. Van die tijd af heb ik mijn geboortegrond verlaten, omdat daar de belijders der waarheid, werden vervolgd, en heb in Oost-Friesland de Heiland gediend en over Hem gesproken. Een zucht naar de plaats, waar ik het levenslicht zag, deed mij besluiten, om nog eenmaal herwaarts te komen en mijn broeders naar de geest te versterken en op te bouw.

Daarna zou ik Vlaanderen verlaten, totdat er beter tijden zouden aanbreken. Dat die tijden komen zullen, weet ik zeker. Hoe ik op mijn reis gevangen genomen ben, hoe vals men mij beschuldigd heeft, is u even goed bekend als dat ik aan kerkroof onschuldig ben. Doe dus met mij wat u wilt!"

Nadat Arnoud nog enige vragen betreffende zijn geloof waren gedaan, zei de voorzitter: "Wij geven u tijd van beraad tot morgen. Bedenk u dus wel, want u zult sterven, wanneer u bij, uw ketterij volhardt, en onmiddellijk in vrijheid worden gesteld zo u tot de Kerk, die u nu verlaten hebt, terugkeert."

"Ik behoef mij niet te bedenken, want zelfs in de dood zal ik mijn Heiland getrouw blijven en Hij zal mij niet verlaten!" antwoordde de gevangene.

De volgende morgen werd Arnoud door vier monniken in zijn kerker bezocht en ondervraagd. Met vrijmoedigheid legde de martelaar de goede belijdenis af en bewees uit Gods Woord, dat de leer en de ceremoniën der Roomse Kerk de zielen van velen naar het eeuwig verderf voeren. De monniken stonden verbaasd, dat zij, geleerde lieden, door de landman, die nooit een hogeschool bezocht had, ontwapend werden en niet zo bekend waren in de Heilige Schrift als hij.

"U zijt van de Duivel bezeten!" zeiden zij vertrekkende, "anders zou u de Schrift niet zo goed kennen." De monniken bezochten hem niet weer.

Nog tweemaal werd Arnoud voor zijn rechters gebracht en ondervraagd en toen veroordeeld, om levend verbrand te worden. Stilzwijgend hoorde hij zijn vonnis aan, wierp zich toen op de knieën en bad God om kracht in de laatste, vreselijke strijd.

En hij ontving die kracht, want met een standvastigheid en blijdschap, die zelfs door de beulen werd bewonderd, liet hij zich aan de paal binden en stierf na weinige minuten.